

28. juni 2023

Vilje og evne til at tage ansvar

Dansk forsvar og sikkerhed 2024-2033

Forlignsramme

Der er mellem regeringen og Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Nye Borgerlige indgået følgende aftale om dansk forsvar og sikkerhed fra og med 2024 til og med 2033. Regeringen har endvidere inddraget Landsstyret og Naalakkersuisut tæt for så vidt angår de dele, der vedrører Færøerne, Grønland, Arktis og Nordatlanten.

Med denne aftale er partierne enige om, at forsvarsforliget bygger på aftalen om *Nationalt kompromis om dansk sikkerhedspolitik 2022*, herunder at Danmark skal efterleve NATO-målsætningerne om at anvende to pct. af BNP på forsvar og sikkerhed, samt at 20 pct. af forsvarsbudgettet skal gå til investeringer i nyt materiel. Partierne er enige om at anvende to pct. af BNP på forsvar og sikkerhed varigt senest i 2030.

Partierne er enige om de overordnede pejlemærker for styrkelsen af dansk forsvar og sikkerhed og den økonomiske ramme for perioden 2024-2033, herunder en styrkelse af Forsvarets fundament mv.¹, som er fastlagt med denne aftale. Den øvrige del af den økonomiske ramme udmøntes ved delaftaler, som aftales fra efteråret 2023 og frem.

2. Historisk forsvarsforlig i en ny sikkerhedspolitisk virkelighed

Danmark står ved et historisk forsvars- og sikkerhedspolitisk vendepunkt. Ruslands invasion af Ukraine har bragt krig tilbage til Europa. Det har understreget vigtigheden af, at Danmark står sammen med vores allierede og partnere i NATO og EU.

NATO og det transatlantiske bånd er fortsat hjørnestenen i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, og Danmark skal løfte sin del af ansvaret i NATO. Samtidig giver afskaffelsen af EU-forsvarsforbeholdet nye muligheder for at tage et større ansvar for fred og sikkerhed i Europa og resten af verden. Det skal Danmark tage på sig som en aktiv og troværdig partner i EU-samarbejdet. Det gælder også i forhold til udfordringer og muligheder i Afrika. Samtidig skal Danmark fortsætte den substantielle støtte til Ukraines frihedskamp.

Partierne noterer sig, at der med aftalen samlet set lægges op til en reorientering af Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik fra tilstedeværelse i verdens brændpunkter til fordel for større tyngde i rigsfællesskabets nærområde.

Krigen i Ukraine har vist os, at krig ikke længere er afgrænset til kamppladsen, men omfatter alt fra energipolitik, beskyttelse af kritisk infrastruktur, informationskrig og cyberangreb. Det skal Danmark være rustet til at kunne imødegå. Det stiller nye krav til det danske forsvar, beredskab og samfund. Det gælder også trusler og udfordringer i verdens brændpunkter. Terrorisme, voldelige konflikter og irregulære migrationsstrømme fra Europas nærområder forsvinder ikke. Klimaforandringer, pandemier og naturkatastrofer forstærker truslerne. Fødevarer- og energikrisen rammer de fattigste lande hårdt. Det kalder på et aktivt dansk og europæisk engagement med relevante afrikanske partnere. Samtidig udfordrer Kinas globale ambitioner fortsat Danmark og vores allierede og partnere, ikke mindst i forhold til nye teknologier.

---

¹ Der træffes desuden beslutning om godkendte aktstykker i 2024-2025 og merudgifter til Den Europæiske Fredsfacilitet i 2024-2027.

For at Danmark kan imødegå denne mere omfattende og komplekse sikkerhedspolitiske situation, er det en forudsætning, at Forsvarets fundament er solidt. Det er desværre ikke tilfældet i dag. Partierne er derfor enige om en økonomisk genopretning af Forsvarets fundament og en bedre økonomi- og forligsstyring.

Herudover skal det historiske løft af dansk forsvar og sikkerhed komme det danske samfund bredt til gavn. Danmarks brede samfundssikkerhed skal styrkes, herunder i relevante myndigheder på tværs af staten. Det skal ligeledes ske gennem øget samfundsrobusthed og investeringer, der bidrager til dansk industri, forskning og danske arbejdspladser, så det styrker og udvikler vores hjemlige forsvarsindustri.

Partierne er enige om, at den historiske styrkelse af dansk forsvar og sikkerhed skal ske med udgangspunkt i tre overordnede pejlemærker, der sætter den overordnede strategiske retning de næste ti år:

1. Vilje og evne til at løfte det fælles ansvar
2. Til gavn for samfundet
3. Fundamentet på plads

Partierne står bag ambitionerne i den brede politiske aftale *Nationalt kompromis om dansk sikkerhedspolitik*, herunder at Danmark skal leve op til NATO-målsætningen ved at Danmarks udgifter til forsvar og sikkerhed løftes varigt til to procent af BNP. Det gælder også NATO-målet om, at 20 procent af forsvarsbudgettet skal gå til investeringer i nyt materiel. Partierne er enige om, at Danmark varigt skal leve op til to procent-målsætningen senest fra 2030 og frem.

Det kræver store investeringer i dansk forsvar og sikkerhed. Partierne har derfor besluttet at investere ca. 143 mia. kr. til initiativer i forsvarsforliget.

Aftalens karakter

Krigen i Ukraine er et tydeligt eksempel på, hvordan trusselsbilledet pludseligt kan udvikle sig og på måder, vi ikke kan forudse. Den teknologiske udvikling, NATO's og allieredes forventninger og krav samt Forsvarets operative og militære behov ændrer sig kontinuerligt. Danmark skal følge med.

Det kræver en anden tilgang til dansk forsvarspolitik og planlægning. Partierne er enige om at lave et 10-årigt rammeforlig, hvor der løbende kan tages stilling til nye behov og vilkår for dansk forsvar og sikkerhed.

Aftalen har karakter af et forlig. Forliget omfatter de konkrete principper i denne aftale: vedr. værnepligt, EU og finansiering samt den økonomiske ramme, herunder styrkelse af Forsvarets fundament, som besluttet i indeværende aftale (fundamentet på plads mv.²). Et enkelt parti kan ikke have vetoret og blokere for beslutninger i forligskredsen.

De efterfølgende delaftaler om udmøntning af den resterende økonomiske ramme forligsbelægges ikke med denne aftale. Partierne bag denne aftale vil blive indkaldt til forhandlinger om samtlige delaftaler i forligningsperioden, hvor konkrete initiativer og

---

² Som angivet ovenfor.

kapaciteter forhandles. Delaftalerne kan indgås, såfremt der er et simpelt flertal af mandater i Folketinget og et flertal af partier i forligskredsen bag delaftalen.

Færøernes landsstyre og Grønlands Naalakkersuisut vil blive tæt inddraget i de aspekter, der vedrører Nordatlanten og Arktis.

Den samlede opfølgning på delaftalerne og udmøntningen af forsvarsforliget sker i den fulde kreds af partier, der står bag denne aftale. Forligskredsen vil gøre status løbende i perioden for at sikre, at den strategiske retning for dansk forsvar og sikkerhed løbende tilpasses den sikkerhedspolitiske virkelighed med en langsigtet planlægningshorisont.

Implementering og opfølgning

Partierne noterer sig, at NATO's styrkemål og målsætninger kan ændre sig henover forligsperioden, og Danmark skal gøre sit for at bidrage til Alliancen. Konsekvenserne og håndteringen heraf vil i givet fald blive drøftet i forligskredsen. Den økonomiske ramme ligger som det klare udgangspunkt fast og skal håndtere samtlige direkte og afledte udgifter forbundet med initiativer i forliget. Såfremt forligskredsen beslutter, at udgifterne skal løftes yderligere, er partierne enige om at forpligte sig til at træffe beslutninger om ny finansiering, der forbedrer de offentlige finanser tilsvarende. Der vil frem til og med 2029 i et forventeligt begrænset omfang kunne prioriteres initiativer, der ikke kan indberettes til NATO som forsvarsudgifter.

Forligskredsen vil som minimum mødes halvårligt for at gøre status på den samlede forligsimplicitering og anvendelsen af forligsmidler. Forligskredsen vil dertil skulle drøfte status på fremdriften og risici i implementeringen af de væsentligste forligsinitiativer og dertilhørende anvendelse af forligsmidler kvartalsvist. Indholdet af de kvartalsvise rapporter vil blive fastlagt sammen med forligskredsen efter aftaleindgåelse. Endelig orienteres forligskredsen halvårligt om status på den samlede økonomi i Forsvarsministeriet.

Forsvarsministeren vil herudover inddrage forligspartierne løbende ved behov for at foretage tilpasninger af forligsinitiativer, der ikke kan realiseres i henhold til det politisk aftalte eller ved behov for omprioriteringer som følge af nye behov. Det gælder bl.a. ved nye prioriteter, styrkemål, forsinkelser, fordyrelser eller ændrede markedsvilkår, hvor partierne vil drøfte håndteringen heraf inden for den økonomiske ramme. Forsvarsministeren vil derudover på baggrund af forudgående analyser mv. inddrage forligskredsen ved beslutninger om typevalg af operative kapaciteter. De konkrete rammer for denne inddragelse vil blive aftalt med forligskredsen efter aftaleindgåelse.

Forsvarsforligets første delaftale

Partierne er enige om, at der i efteråret 2023 forhandles om en første delaftale. Her skal gives mandat til at igangsætte analyser, der skal styrke beslutningsgrundlaget til senere politisk stillingtagen. Ligeledes kan der træffes beslutning om tids- og kapacitetskritiske initiativer. Delaftalen skal sikre, at Forsvarsministeriets koncern har forudsætninger for at opbygge forsvarsområdet jf. partiernes målsætninger om i højere grad at efterleve NATO's målsætninger, styrkemål og forventninger.

Partierne er enige om, at rekruttering-, fastholdelses- og uddannelsesinitiativer er centrale for at sikre Forsvarets opbygning, og derfor skal indgå i forhandlingerne af en første delaftale.

Partierne er endeligt enige om, at der i efteråret 2023 skal forhandles om en konkret model for styrkelse af værnepligten.

Det er afgørende at forudsætningerne for at opbygge Forsvaret er på plads, førend der træffes beslutning om konkrete nye kapaciteter. Regeringen vil derfor i forlængelse af beslutning om rekrutterings- fastholdelses- og uddannelsesiltag i efteråret 2023 forelægge en første plan for delaftaler for forligskredsen.

3.1 Vilje og evne til at løfte det fælles ansvar

NATO fortsat hjørnesten i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik

NATO er og bliver garanten for Danmarks sikkerhed. Det understreges af Alliancens resolute sammenhold og handlekraft i forbindelse med krigen i Ukraine. Partierne er enige om, at Danmark i højere grad skal leve op til de krav og forventninger, som NATO og allierede har til os. Vi skal styrke vores bidrag til NATO's målsætninger, byrdedeling og indsatser. Forsvaret skal bygges op til at kunne opstille flere styrker, der skal kunne indsættes med større udholdenhed og hurtigere reaktionsevne, så Danmark kan bidrage solidt til NATO's kollektive afskrækkelse og forsvar. Dertil er partierne enige om, at et centralt pejlemærke i opbygningen af Forsvaret er NATO-styrkemål til Danmark, hvilke tilstræbes efterlevet i højere grad. Opbygning balanceres med øvrige tiltag.

NATO's styrkemål og krav til Danmark er ikke statiske, og Danmark skal i højere grad levere sin del. Partierne vil derfor blive inddraget tidligt og løbende, herunder når Danmark evalueres af NATO og får tildelt nye styrkemål. Partierne noterer sig i den forbindelse, at arbejdet med at leve op til styrkemålene til Danmark også vil gå ind i næste forligsperiode efter 2033. Dette vil også være gældende for den fortsatte opbygning af 1. brigade.

Danmark skal også spille en aktiv rolle i samarbejdet om sikkerhed og forsvar i EU, der skal gå hånd i hånd med indsatserne i NATO. Partierne er enige om, at Danmark skal bidrage til at styrke samarbejdet mellem NATO og EU.

Helhjertet integration i EU's sikkerheds og forsvarssamarbejde

Den 1. juni 2022 stemte et bredt flertal af danskerne for at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet. På den baggrund er aftalepartierne enige om, at Danmark helhjertet engagerer sig i Europas sikkerhed og EU's sikkerheds- og forsvarssamarbejde. I en sikkerhedspolitisk situation med stadig større ustabilitet er det afgørende, at Forsvaret fortsat bidrager til freds- og stabiliseringsindsatser i Europas nærområde, herunder gennem EU's militære missioner og operationer. Det kan være på Vestbalkan, i Nordafrika og Sahel eller andre af EU's nærområder. Dialog og udvikling af ligeværdige partnerskaber med afrikanske lande, Den Afrikanske Union og de regionale organisationer vil samtidig være vigtig. Partierne er enige om, at Danmark også skal kunne bidrage til EU's kommende reaktionskapacitet samt EU's kampgrupper.

Danmark skal engagere sig i de mange forskellige samarbejder og fora, som EU-samarbejdet består af. Det gælder især der, hvor EU-samarbejdet tilfører særligt stor værdi, blandt andet i forhold til at forfølge danske interesser på områder som forsvarsindustri, kapabilitetsudvikling, klima og forsvar, maritim sikkerhed samt cyber og hybrid – til gavn for dansk sikkerhed, dansk erhvervsliv og dansk forskning. Partierne er dertil enige om at tilvejebringe det lovgivningsmæssige grundlag, der måtte vise sig nødvendigt for at understøtte fuldt engagement i EU's forsvarssamarbejde. Det vil sige, at partierne vil støtte mandater og aktstykker til Europaudvalget og Finansudvalget, der har til hensigt fuldt ud at engagere Danmark heri. Aftalepartierne noterer sig desuden, at det er Folketinget der afgør, om danske soldater skal sendes ud på en mission jf. grundlovens paragraf 19.

Finlands medlemskab og Sveriges kommende medlemskab af NATO samt dansk afskaffelse af EU-forsvarsforbeholdet giver samtidig nye muligheder for nordisk sikkerhedspolitisk, militært og forsvarsindustrielt samarbejde. De muligheder skal Danmark aktivt engagere sig i.

Fortsat støtte til Ukraine

Ukraines behov for støtte som følge af Ruslands invasion forventes fortsat at være højt over en længere årrække. Partierne noterer sig, at det er besluttet at fortsætte Danmarks substantielle militære støtte til Ukraine og fastholde Danmark blandt de største bidragsydere til Ukraine relativt til størrelse, *jf. særskilt aftale om forøgelse af militær støtte under Ukraine-fonden af juni 2023.*

Tre centrale indsatsområder

Partierne ser tre geografiske indsatsområder for Forsvaret, hvor Danmark skal løfte sit ansvar. Aftalepartierne vil beslutte initiativer inden for disse områder:

- Danmark, Færøerne og Grønland

Aftalekredsen noterer sig følgende vedrørende den danske regerings samarbejde med Færøernes landsstyre og Grønlands Naalakkersuisut.

Danmark, Færøerne og Grønland står ved et historisk forsvars- og sikkerhedspolitisk vendepunkt. Ruslands invasion af Ukraine har bragt krig tilbage til Europa med betydelige implikationer for europæisk og transatlantisk sikkerhed.

Forsvaret skal bidrage til sikkerheden i Danmark, Færøerne og Grønland i tæt samarbejde med relevante myndigheder med blik for de forskellige sikkerhedspolitiske vilkår, der er i de tre lande, herunder også i Østersøregionen. Målet er, at Arktis og Nordatlanten fortsat skal være et lavspændingsområde, hvor potentielle konflikter løses på fredelig vis. Med dette mål for øje skal Danmark, Færøerne og Grønland samarbejde om at forbedre overvågning og suverænitethåndhævelse i regionen samt understøtte nære allieredes og NATO's opgaveløsning i regionen.

De konkrete kapaciteter og initiativer vil i tæt samarbejde mellem den danske regering, Færøernes landsstyre og Grønlands Naalakkersuisut løbende blive besluttet fra efteråret 2023 og frem. Samarbejdet og inddragelsen vil blive drøftet på regelmæssige møder. Der tilstræbes tre årlige møder på ministerniveau til opfølgning og fortsat samarbejde under det kommende forsvarsforlig. Færøsk og grønlandsk deltagelse i relevante internationale forsvarspolitiske fora samt i internationale øvelser drøftes nærmere.

Færøerne

Færøerne vil aktivt deltage i opretholdelsen af sikkerhed i regionen. Færøernes landsstyre og den danske regering er enige om, at prioritere initiativer og tiltag, der understøtter NATO's afskrækkelsesprofil og minimerer risikoen for utilsigtet eskalering.

Det er fortsat en prioritet, at Forsvarets opgaveløsning i og omkring Færøerne, hvor det er muligt, kan kombineres med Færøernes civile beredskab og politiet, i tæt samarbejde med de færøske myndigheder, herunder omkring data- og informationsdeling.

Når der skal investeres i Forsvarets opgaveløsning i og omkring Færøerne, er det en prioritet, at investeringerne, så vidt muligt, kommer det færøske samfund til gavn. Det kan eksempelvis være gennem tæt samarbejde med myndigheder, virksomheder, industri og forskningsinstitutioner. Konkrete tiltag og initiativer drøftes nærmere mellem Færøernes landsstyre og den danske regering med henblik på at opnå en fælles forståelse

af prioriteringer og muligheder. Det er samtidig vigtigt med støtte, rådgivning og gensidig erfaringsudveksling og deling af klassificerede oplysninger i forhold til cyberforsvar og – sikkerhed samt vedrørende hybride trusler.

Grønland

Når der skal investeres i forhold til Forsvarets opgaveløsning i og omkring Grønland, er det fortsat en prioritet, at investeringerne kommer det grønlandske samfund til gavn. Det kan eksempelvis være gennem tæt samarbejde med myndigheder, virksomheder, industri og forskningsinstitutioner, samt ved dual use-installationer og -kapaciteter. Konkrete tiltag og initiativer drøftes nærmere mellem Grønlands Naalakkersuisut og den danske regering med henblik på at opnå en fælles forståelse af prioriteringer og muligheder.

Det er centralt, at samfundssikkerheden styrkes, og at det civile samfund også er rustet mod de bredere sikkerhedspolitiske udfordringer. Det indebærer bl.a., at forsvarsområdet fortsat kan bidrage til politiets, beredskabets og de civile myndigheders opgaveløsning i og omkring Grønland ved styrket overvågning af territorium og havområder, fokus på sårbarheder ved kabel- og kommunikationsforhold samt ved udvikling af uddannelser på forsvars- og beredskabsområdet. Det er samtidig vigtigt med tæt samarbejde i forhold til cyberforsvar og –sikkerhed samt vedrørende hybride trusler.

- Nærområdet i øst

Den største militære opgave i de kommende år gælder Danmarks sikkerhed og nærområde i øst. I Østersøregionen og Baltikum har Danmark, sammen med vores nordiske allierede, et særligt ansvar for sikkerheden og væsentlige sikkerhedspolitiske interesser. Forsvaret skal opbygges til at kunne bidrage mere til NATO's kollektive afskrækkelse og forsvar. Det kræver, at flere styrker står til rådighed for NATO med henblik på hurtigere indsættelse, samt at dele af styrkerne er indsat fremskudt i NATO's frontlinjestater.

Finlands medlemskab og Sveriges kommende optagelse i NATO vil lede til en ny sikkerhedspolitisk virkelighed i Østersøregionen, idet Østersøen i alt overvejende grad vil være omkranset af NATO-lande. Det medfører nye samarbejds muligheder med vores nordiske naboer. Samtidig vil Danmarks geografiske placering som indgang til Østersøen fortsat have strategisk betydning for NATO, herunder som bagland for allieredes adgang til Østersøregionen. Forsvaret skal bidrage til at sikre, at allieredes styrker kan opholde sig og rejse mere sikkert gennem Danmark. Der vil på den baggrund og ift. at styrke den brede samfundssikkerhed være et øget fokus på beskyttelse af dansk luftrum, vitale søveje og beskyttelse af undersøisk kritisk infrastruktur.

- Indsatser i verdens brændpunkter

Danmarks indsatser i resten af verden er stadig centrale, blandt andet for at bekæmpe terrorisme og forebygge irregulære migrationsstrømme i Nordafrika og Sahel eller andre af Europas nærområder. Forsvaret skal fortsat kunne bidrage til at imødegå samt have styrker, der fleksibelt og hurtigt kan reagere på kritiske trusler i Europas nærområde og verdens brændpunkter, herunder i rammen af NATO, EU og FN. Det gælder også stabiliserings- og træningsindsatser i Afrika samt støtte til opbygning af relevante militære kapaciteter hos afrikanske partnere, herunder ift. maritim sikkerhed.

Nødvendig opbygning af Forsvaret

Forsvaret skal have de rette rammer for at kunne løfte det fælles ansvar og styrke vores bidrag til de tre indsatsområder. Genopretningen af Forsvarets fundament, som er en prioriteret opgave i den kommende forligsperiode, viser vejen frem mod et forsvar i balance

– men Forsvaret skal bygges yderligere op for at kunne imødegå de nye, mere omfattende og komplekse opgaver.

Rekruttering, fastholdelse og uddannelse

Det er en afgørende forudsætning, at Forsvaret og Hjemmeværnet kan fastholde og rekruttere flere medarbejdere. Partierne er derfor enige om, at der skal træffes tidlig beslutning om tiltag på HR- og uddannelsesområdet for at kunne rekruttere, udvikle og ikke mindst fastholde kvalificerede militære og civile medarbejdere, herunder styrke indsatsen for de frivillige i Hjemmeværnet. Det er afgørende, at Forsvaret er en attraktiv og moderne arbejdsplads, hvor der er plads til alle, og hvor diversitet og ligestilling mellem kønnene er en styrke. Partierne er enige om, at der skal være en drøftelse af helbredsriterierne for mulighed for at aftjene værnepligt samt søge ansættelse i Forsvaret.

Værnepligten

Det forværrede trusselsbillede stiller øgede krav til Danmarks forsvar og sikkerhed. Samtidig har de senere års kriser og covid-19-pandemien vist nødvendigheden af, at Forsvaret kontinuerligt i større omfang kan bidrage til samfundssikkerheden og civile myndigheder. På den baggrund er der behov for, at værnepligten i endnu højere grad kan understøtte Forsvaret, frigøre soldater til operative opgaver, og at værnepligtige kan stå til rådighed for civilsamfundet.

Værnepligten skal styrkes gennem flere værnepligtige, mere ligestilling i den danske værnepligtsmodel, ligesom den periode, hvori de unge aftjener værnepligt, skal forlænges. Sammen med den generelle styrkelse af HR-indsatsen for fastholdelse og rekruttering, vil en styrket værnepligt være et centralt rekrutteringsgrundlag for Forsvaret og reserven. Styrkelsen og forlængelsen sker vel vidende, at det vil betyde større træk på ungdomsårgangene og potentielt kan mindske frivillighedsgraden i værnepligten.

Kapaciteter

Partierne er enige om, at Forsvaret skal opbygges i rette takt, og Danmark skal indfri NATO's forsvarsinvesteringsmålsætning varigt senest i 2030 samt i højere grad efterleve NATO styrkemål, styrke danske interesser og opfylde øvrige nationale, operative behov. Det medfører, at det tidligt i forlignsperioden er nødvendigt at igangsætte en række investeringer i tidskritiske kapaciteter. Partierne er enige om, at fokusere på kapaciteter og initiativer, der sætter Danmark i stand til i højere grad at efterleve NATO styrkemål, balanceret med en samtidig styrkelse af øvrige nationale behov mv. En del af dette indebærer, at uafsluttede initiativer fra tidligere forsvarsforlig færdiggøres, herunder i relation til genopretningen af Forsvarets fundament og Arktis-kapacitetspakke. Der skal i den forbindelse gøres status og tages stilling til den videre implementering i sammenhæng med det nye forsvarsforlig, herunder bl.a. den videre udvikling af brigaden.

Fysiske rammer og teknologi

De mere komplekse og omfattende opgaver samt et større antal medarbejdere kræver, at Forsvarsministeriets område fremtidssikres med tidssvarende faciliteter og bygninger, fleksibel anvendelse af Forsvarets øvelsesområder samt teknologisk og opdateret materiel og kapaciteter. I den forbindelse skal blandt andet Forsvarets operative og administrative IT moderniseres og digitaliseres.

3.2 Til gavn for samfundet

Fremtidens trusselsbillede rummer ikke kun traditionelle militære trusler, men også bredere sikkerhedspolitiske udfordringer som fx cyber- og hybrid krigsførelse, spionage, afledte effekter fra klimakrisen, truslen fra terror, pandemier og naturkatastrofer. Det skal både forsvarsområdet og myndigheder på tværs af det danske samfund bedre kunne imødegå.

Partierne er derfor enige om at prioritere en styrkelse af Danmarks brede samfundssikkerhed, herunder relevante myndigheder på tværs af staten. Vores samfund skal rustes bedre mod de bredere sikkerhedspolitiske udfordringer. Det indebærer blandt andet styrket cyberforsvar og cybersikkerhed, samt at forsvarsområdet fortsat bidrager til opgaveløsningen for politiet og civile myndigheder. Investeringer på området vil skulle balanceres med den løbende udvikling i NATO's krav, styrkemål og definitioner.

Når der skal investeres i dansk forsvar og sikkerhed, er det en prioritet for partierne, at investeringerne kommer Danmark, Færøerne og Grønland til gavn samt bidrager til et samfund i balance. Det kan eksempelvis være gennem tæt samarbejde med industri og forskning samt i relevant omfang investeringssektoren, i bi- og multilaterale samarbejdsfora, ved fortsat at være en ansvarlig arbejdsplads for alle, hvor veteraner fortsat bliver behandlet værdigt. Dertil skal Forsvarsministeriets område bidrage til den grønne omstilling, herunder gennem regeringens målsætning om at udfase olie- og gasfyr hurtigst muligt.

Styrket indsats på cyberområdet

Cyberspace bliver en vigtigere del af den moderne kampplads og udgør samtidig en høj trussel mod det danske samfund, via fx spionage, destruktive angreb og kriminalitet. Derfor vil partierne prioritere en styrkelse af Danmarks cyberforsvar og cybersikkerhed i relevante myndigheder på tværs af staten samt øget rådgivning. Dette med henblik på at styrke cyber- og informationssikkerheden i relevante myndigheder i rigsfællesskabet.

Partierne noterer sig endvidere, at regeringen og KL i "Aftale om kommunernes økonomi for 2024 af 25. maj 2023" og regeringen og Danske Regioner i "Aftale om regionernes økonomi for 2024 af 26. maj 2023" er enige om, at et tidssvarende cybersikkerhedsniveau i kommunerne og regionerne er nødvendigt for at sikre alle led i den offentlige sektor.

Beskyttelse af kritisk fysisk infrastruktur

Partierne er enige om, at modstandsdygtighed og beskyttelse af kritisk fysisk infrastrukturer vigtigt i en tid, hvor hybrid krigsførelse og cyberangreb fylder mere. Forsvaret skal bidrage til at styrke overvågning og sikkerheden omkring Danmarks mest kritiske infrastruktur i samarbejde med bl.a. infrastrukturejere og private aktører og relevante myndigheder. Partierne er samtidig enige om vigtigheden af internationalt samarbejde, der styrker kritisk infrastruktur fx i regi af NATO's Maritime center for sikkerheden af kritisk undersøisk infrastruktur.

Styrkelse af efterretningsindsatsen

Forsvarets Efterretningstjeneste skal i samarbejde med Politiets Efterretningstjeneste fortsat være i stand til at varsle om ændringer i trussels- og situationsbilledet, så Forsvaret og relevante myndigheder kan reagere hurtigt på nye trusler og den sikkerhedspolitiske udvikling. Det kræver løbende udvikling at følge med trusselsbilledet.

Hjemmeværnet

Hjemmeværnet skal styrkes med henblik på at sikre et mere robust bidrag til det nationale forsvar og civile beredskab i Danmark. Der skal sikres bedre rammevilkår for Hjemmeværnets frivillige, herunder bedre udrustning og materiel.

Støtte til politi og civile myndigheder

Forsvaret og Hjemmeværnet skal fortsat bidrage til opgaveløsningen for politi og civile myndigheder, herunder bl.a. til miljøindsatser, politi-, rednings-, transport- og bevogtningsopgaver samt med bistand fra Forsvaret til fx anti-terrorberedskabet og bevogtning af kritisk infrastruktur i ekstraordinære situationer. Kapaciteten til at støtte politiet og civile myndigheder skal øges i takt med den generelle styrkelse af Forsvaret.

Stærkere indsats ift. forskning og industri

Der skal ske en styrkelse af forsvarsrelevant forskning og udvikling, for eksempel inden for drone- og kvanteteknologi. For at understøtte dette skal samspillet med industrien og forskningsinstitutioner styrkes gennem støtte og dialog med Forsvaret og øvrige relevante myndigheder. Dette skal dels sikres ved at opdatere den strategiske ramme for samarbejdet ved at udvikle en ny strategi for dansk forsvarsindustri og forskning. Tilsvarende skal samarbejdsfora, som f.eks. regeringens rådgivende gruppe for dansk forsvarsindustri og forskning, udgøre afsættet for strategiske drøftelser om nye samarbejdsmuligheder, herunder i forhold til bl.a. EU's Forsvarsfond, PESCO-samarbejde og Det Europæiske Forsvarsagentur samt sammenhængen til NATO's relevante indsatser på området.

Dansk innovations- og konkurrenceevne skal flugte med udviklingen i NATO og EU. Danmark har i den sammenhæng fået nye muligheder efter afskaffelsen af EU-forsvarsforbeholdet. Den styrkede indsats på området skal understøtte Forsvarets operative behov og komme hele det danske samfund til gavn, også lokalt, bl.a. ved at undersøge muligheden for lokale udbud i hele landet. Dette skal ske i samarbejde med industri, gennem bl.a. offentligt-privat partnerskab og forskning samt bidrage til danske arbejdspladser og den grønne omstilling. Partierne er enige om, at der fortsat skal prioriteres midler til forsknings- og folkeoplysningsinstitutioner, som bl.a. har en vigtig funktion i at understøtte den offentlige debat om forsvarsområdet. Det gælder særligt i den nuværende sikkerhedspolitiske situation og med det løft af forsvarsområdet, som nu aftales.

En reorientering af Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik med tyngde i rigsfællesskabets nærområde medfører, at nationale sikkerhedsinteresser må opfyldes med udgangspunkt i langtidsholdbar forsynings- og leverandørsikkerhed.

Dansk forsvarsindustri udgør et centralt lag i denne sikkerhed og kan i tilfælde af kriser og krig være afgørende for, at danske væbnede styrker kan løse deres operationelle opgaver i bredeste forstand. På den baggrund er partierne enige om i relevant omfang at anvende undtagelsesbestemmelser i udbudslovgivningen i overensstemmelse med EU-retten, herunder art. 346 i Traktat om den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF). Eventuelle foranstaltninger fastsættes efter en individuel og konkret vurdering i overensstemmelse med EU-retten. Der skal samtidig tages hensyn til at få mest muligt forsvar for pengene.

Parallelt med, at Danmark fortsat skal øge de bi- og multilaterale forsvarsindustrisamarbejder gennem gensidige investeringer og tilstedeværelse, hvilket også vil bidrage til samme formål mhp. forsyningsikkerhed, skal Danmarks væsentlige nationale sikkerhedsinteresser sikres.

Den eksisterende Strategi for dansk forsvarsindustri (2021) beskriver de hidtidige fokusområder i samarbejdet med dansk forsvarsindustri. Aftalepartierne er enige om at videreføre og opdatere strategien således, at den afspejler behovet for national leverandør- og forsyningsikkerhed på de områder, hvor det vurderes væsentligt at værne om nationens kritiske eksisterende og fremtidige industrielle kompetencer. Det kunne eksempelvis – men ikke udelukkende – være inden for det maritime område, det operative IT-område, ammunitionsforsyning, databehandling, kvante og kryptering, anvendelse af kunstig intelligens og overvågningskapaciteter. Aftalepartierne vil således drøfte et oplæg til en revideret strategi med fokus på et forstærket partnerskab mellem Forsvaret og forsvarsindustrien.

Regeringen vil desuden modtage anbefalinger fra det maritime partnerskab i 2024, som vil blive drøftet med forligskredsen. Dette vil ske med henblik på fremtidige maritime anskaffelser.

Regeringen vil tilsvarende drøfte anbefalinger fra øvrige partnerskaber med forligskredsen.

Aftaleparterne noterer sig, at der er igangsat et nyt domicilprojekt for Forsvarets Efterretningstjeneste som offentligt-privat partnerskab. I udviklingen af Forsvaret vil yderligere offentlige-private-partnerskaber indgå i forligskredsens drøftelser.

En ansvarlig arbejdsplads – fokus på Danmarks veteraner

Danmarks veteraner har ydet en indsats for, at vi kan leve i tryghed og frihed herhjemme. Forsvaret skal være en attraktiv arbejdsplads, hvor veteraner anerkendes og behandles værdigt, når der er brug for støtte. Indsatsen for vores veteraner skal derfor fortsættes og udvikles, så veteraner får den hjælp og støtte, som de har krav på. Regeringen vil præsentere forligskredsen for et oplæg.

Reservestyrken

Styrkelsen af Forsvaret og bemandingsområdet forventes også at bidrage til en større reservestyrke, hvor medarbejdere, som er ansat uden for forsvarsområdet, fortsat står til rådighed for Forsvaret. Den ændrede sikkerhedspolitiske situation kræver samtidig et forsvar, der ud over bidraget til NATO's kollektive forsvar også kan håndtere sikkerhed på dansk territorium. Reserven kan i samarbejde med Forsvaret og Hjemmeværnet bidrage til eksempelvis værtnationsstøtte, bevogtning af kritisk infrastruktur og bevogtning af vitale militære installationer. Reserven skal som en del af Forsvaret og Hjemmeværnet understøtte løsningen af de nationale opgaver, herunder som en del af Danmarks mobiliseringsevne. Det vil også komme samfundet bredt set til gavn, at personer i reserven opnår kompetencer i andre erhverv, som de kan anvende i Forsvaret – og den anden vej rundt, at de kan bruge deres kompetencer fra Forsvaret i andre erhverv.

Beredskabsstyrelsen

Beredskabet har en central rolle i at styrke samfundssikkerheden og støtte civile myndigheder i krisesituationer, som det bl.a. var tilfældet under COVID-19 pandemien og ift. naturkatastrofer forårsaget af klimaforandringer. Partierne er på den baggrund enige om, at der skal indgås en aftale i 2024, der styrker det danske beredskab.

3.3 Fundamentet på plads

Genopretning af Forsvarets fundament fra maj 2023 viste, at der er behov for at genoprette Forsvarets økonomiske og organisatoriske fundament med det nye forsvarsforlig. Nye investeringer, opgaver og initiativer skal bygges oven på et solidt fundament. Partierne er derfor enige om at afsætte ca. 27 mia. kr. over de næste 10 år til at styrke Forsvarets materiel, bygninger, IT og personel for at rette op på en række ophobede udfordringer i driften af Forsvaret. Det skal også finansiere en række nødvendige beslutninger om blandt andet NATO og EU.

Derudover afsættes ca. 11 mia. kr. over en 10-årig periode til yderligere investeringer i materiel og personel i lyset af den nye sikkerhedspolitiske og økonomiske virkelighed. For den betyder, at det fremover koster flere penge at drive det Forsvar, der er i dag.

Med tilførslen af midler foretages et nødvendigt løft af de økonomiske rammer for at videreføre det nuværende forsvar fra 2024 og frem og der investeres i den nye sikkerhedspolitiske og økonomiske virkelighed. Midlerne skal dække ubalancer og tilføres de relevante økonomiske delrammer på Forsvarsministeriets område fra 2024. Planen afspejler

et øjebliksbillede. Der vil ske afvigelser fra det forudsatte i forligsperioden, som vil skulle håndteres inden for den samlede økonomiske ramme i forliget.

Afvigelser for så vidt angår midler afsat i genopretningsplanen til NATO, EU, PTSD-erstatninger og F-16 transitionen vil kunne konstateres helt umiddelbart og afrapporteres. Tilpasningen af rammerne på it-området og ejendomsområdet håndteres, jf.

genopretningsplanen, ved, at der samtidig gennemføres et nærmere analysearbejde. En eventuel yderligere tilpasning vil blive håndteret i forlængelse af disse analyser. Tilpasningen af rammerne til personel i de operative enheder og de støttende styrelser udmøntes med det samme. Personaleudviklingen i de operative enheder følges løbende med henblik på at undgå nye ubalancer.

På materielområdet afsættes midlerne i genopretningsplanen bl.a. til:

- Opdateringer af Hærens infanterikampkøretøjer
- Opdateringer af transportfly og maritime helikoptere
- Udskiftninger af Forsvarets lastbiler og øvrige hjulkøretøjer
- Udskiftninger af radarkapaciteter
- Udskiftninger af bjærgningsvogne og ingeniørkøretøjer
- Udskiftninger af radiomateriel og informationsudstyr til Søværnets skibe

Der følges særskilt op på økonomien i større materielinvesteringer, herunder ovennævnte, idet den generelle tilpasning af rammerne på materielområdet samtidig følges som en integreret del af den styrkede økonomi- og forligsstyring på materielområdet bl.a. med styrket flerårsbudgettering. Afvigelser ift. det forudsatte håndteres løbende inden for den samlede økonomiske ramme i forliget.

Partierne er enige om at igangsætte implementeringen af genopretning af Forsvarets økonomiske og organisatoriske fundament. Forligskredsen træffer beslutning om en konkret plan for implementering i efteråret 2023, idet der tages hensyn til eksekvering og hurtig udmøntning for 2023 og 2024. Forberedelserne igangsættes derfor umiddelbart.

Styrket økonomi- og forligsstyring

De økonomiske investeringer er et væsentligt skridt, men det kan ikke stå alene. For at få det maksimale ud af investeringerne i et styrket forsvar skal Forsvarsministeriet være en veldrevet og effektiv organisation.

Derfor skal forligs- og økonomistyringen styrkes i det nye forsvarsforlig, så der er større gennemsigtighed, stærkere styring og tættere opfølgning på de politiske beslutninger og på de politiske målsætninger for styrkelsen af Forsvaret mv. og anvendelsen af forligsmidlerne. Styringen skal understøtte tværgående prioriteringer samt sikre en høj sammenhæng mellem planlægning og styring af økonomien mhp. eksekvering og implementering af opbygningen af et styrket Forsvar.

Partierne noterer sig, at Forsvarsministeriet har igangsat et arbejde med at konkretisere en ny model for forligs- og økonomistyring, som skal sikre en tættere opfølgning på fremdriften i implementeringen af forligsinitiativer og anvendelsen af forligsmidler i et flerårigt perspektiv.

Partierne noterer sig samtidig, at Forsvarsministeriets departement vil stille krav til styrelsernes udarbejdelse af implementerings- og tidsplaner, tværgående synkronisering, risikostyring samt registrering af og opfølgning på prioriteringen og anvendelsen af forligsmidler.

Partierne noterer sig endvidere, at modellen indebærer, at der fremover styres og følges op mere differentieret, idet forligets initiativer vil blive inddelt i forskellige kategorier alt efter deres kompleksitet, kritiske karakter, omfang og politiske væsentlighed. Partierne noterer sig endvidere, at modellen også skal sikre et stærkt tilsyn med fremdriften i implementeringen og tæt opfølgning på anvendelsen af forligsmidlerne i Forsvarsministeriet.

Arbejdet med implementeringen af en model for forligs- og økonomistyring skal føde ind i ekspertudvalgets arbejde og afstemmes hermed, *jf. nedenfor*.

Partierne noterer derudover, at modellen medfører, at der i tilknytning til den nuværende flerårige rammestyring på sigt indføres systemunderstøttet flerårsbudgettering af den faglige styring forankret i økonomifunktionen på ministerområdet.

Partierne er enige om, at eventuelle mer- eller mindreudgifter i forligsperioden som det klare udgangspunkt håndteres inden for de fastlagte økonomiske rammer. Forsvarsministeriet har en initiativforpligtelse til at sikre, at de økonomiske rammer efterleves. I den forbindelse påhviler det Forsvarsministeriet at tage initiativ til at håndtere eventuelle fordyrelser eller forsinkelser gennem omprioriteringer og/eller periodiseringer inden for forligsøkonomien eller ved at tilvejebringe ny finansiering. Forsvarsministeriet og dertilhørende myndigheder er ligesom øvrige statslige institutioner omfattet af generelle tekniske korrektioner og generelle tværgående effektiviseringsinitiativer i forbindelse med finanslovsprocesser mv.

Der vil også blive afsat reserver til uforudsete udgifter, så der inden for den økonomiske ramme er plads til at håndtere eventuelle nye fordyrelser, forsinkelser eller andre uforudsete udfordringer undervejs.

Samtidig skal der nedsættes et ekspertudvalg, der skal komme med anbefalinger til en veldrevet og effektiv organisation, så det danske forsvar får de bedste forudsætninger for at vokse i den kommende 10-årige forligsperiode.

Ekspertudvalget skal komme med anbefalinger inden for tre hovedspor:

Hovedspor I: Stærk tværgående økonomisk styring

Ekspertudvalget skal komme med anbefalinger til, hvordan der kan sikres en stærkere tværgående styring samt mere transparent økonomisk styring, så der kan foretages tværgående prioriteringer og sikres øget sammenhæng mellem planlægning og budgetlægning for opbygningen af et styrket forsvar. Som led heri skal ekspertudvalget bl.a. forholde sig til implementeringsmodellen for det kommende forlig samt til et eller flere emnespecifikke styringsområder såsom koncernens administrative IT.

Hovedspor II: Organisering og ledelsesstruktur

Ekspertudvalget skal belyse fordele og ulemper ved forskellige modeller for den fremadrettede organisering og ledelsesstruktur i Forsvarsministeriets koncern med henblik på at understøtte et styrket, effektivt og velorganiseret forsvar. Organiseringen på Forsvarsministeriets område skal fortsat understøtte koncernens evne til at træffe og implementere beslutninger for at styrke Forsvaret og den operative opgaveløsning samt muliggøre en transparent, tværgående styring på ministerområdet.

Hovedspor III: Mest muligt forsvar for pengene:

Ekspertudvalget skal desuden bidrage til at sikre, at Forsvarsministeriets område drives effektivt, herunder at der løbende kan frigøres ressourcer til at prioritere nye udfordringer. Der vil skulle gennemføres et analytisk arbejde vedr. effektiviseringer, omprioriteringer mv. Den analytiske målsætning for ekspertudvalgets arbejde vedr. effektiviseringer,

omprioriteringer af opgaver mv. vil være udarbejdelse af et bruttokatalog med mulige initiativer, der kan tilvejebringe et provenu på 2 pct. årligt indfaset fra 2026. Bruttokataloget vil efterfølgende skulle forelægges regeringen og forsvarsforligskredsen med henblik på endelig beslutning om igangsættelse af mulige initiativer. Udgangspunktet for det analytiske arbejde vil være Forsvarsministeriets samlede rammer, dog således at målsætningen som udgangspunkt skal søges opnået for hvert enkelt område. Provenuet fastholdes på forsvarsområdet i lyset af 2 pct.-målsætningen for forsvarsudgifter.

Der vil snarest muligt efter indgåelse af det kommende forsvarsforlig blive nedsat et ekspertudvalg, som frem mod medio 2025 løbende leverer anbefalinger inden for de tre hovedspor. De endelige rammer for ekspertudvalget skal drøftes nærmere med forligskredsen.

Indledningsvist vil ekspertudvalgets hovedfokus være på *Hovedspor I: Stærk tværgående økonomisk styring* og *Hovedspor II: Organisering og ledelsesstruktur*.

4. Økonomisk ramme og finansiering

Partierne er enige om at afsætte en samlet økonomisk ramme på ca. 143 mia. kr. til initiativer over de næste 10 år for at styrke dansk forsvar og sikkerhed samt opfylde NATO's to procentmålsætning varigt senest i 2030 og skabe et tidssvarende forsvar, *jf. også bilag 1*. Den økonomiske ramme omfatter samtlige udgifter forbundet med initiativer i forliget. Der vil frem til og med 2029 i et forventeligt begrænset omfang kunne prioriteres initiativer, der ikke kan indberettes til NATO som forsvarsudgifter.

mia. kr. 2023-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Økonomisk ramme	6,9	8,1	9,7	12,4	14,2	16,4	18,6	18,8	19,0	19,2	143,2

Aftalepartierne er enige om, at den økonomiske ramme finansieres med 129,3 mia. kr. fra det finanspolitiske råderum og investeringsrammen, mens 13,9 mia. kr. dækkes af en reservation under Forsvarsministeriets eksisterende ramme til nye initiativer i den kommende forligsperiode. Partierne noterer sig, at provenu fra afskaffelsen af store bededag bidrager til råderummet og indgår som en del af finansieringen i hele perioden.

Den samlede økonomiske ramme på ca. 143 mia. kr. i det nye forsvarsforlig er således fuldt finansieret. Den økonomiske ramme finansieret af det finanspolitiske råderum og investeringsrammen udgør i 2030 ca. 17 mia. kr. og kommer oveni de eksisterende rammer til forsvarsudgifter mv., således at de samlede forsvarsudgifter efter NATO definitionen i 2030 forventes at udgøre i alt ca. 56 mia. kr., *jf. nedenfor*.

Den økonomiske ramme vil i udgangspunktet – bortset fra pris- og lønregulering - ikke blive justeret som følge af evt. ændrede BNP-skøn, idet forligskredsen vil drøfte situationen, såfremt forudsætningerne bag aftalen ændres væsentligt i opad- eller nedadgående retning.

Partierne er endvidere enige om, at alle forsvarsrelevante udgifter skal indgå i den danske opgørelse af forsvarsudgifter til NATO som led i opfyldelsen af to procent-målsætningen – ligesom andre lande. Partierne er samtidig enige om, at arbejdet med at sikre, at alle forsvarsrelevante udgifter tælles med i den danske indberetning til NATO skal fortsætte gennem forligsperioden.

Partierne noterer sig, at det på nuværende tidspunkt er forventningen, at forsvarsudgifterne efter NATO-definitionen skal løftes med ca. 20 mia. kr. i 2030 for at indfri NATO målsætningen. Partierne noterer sig samtidig, at det på baggrund af et analysearbejde af en række forsvarsrelevante udgifter, som ligger uden for Forsvarsministeriets økonomi, lægges til grund, at der fremadrettet indberettes yderligere forsvarsrelaterede udgifter i størrelsesorden 1½ mia. kr. som led i den danske opgørelse af forsvarsudgifter til NATO. Partierne noterer sig endvidere, at det er forventningen, at der vil være merudgifter til refusion af købsmoms til Forsvarsministeriet på ca. 1½ mia. kr. med et løft på ca. 17 mia. kr. i 2030.

Bilag 1. Økonomisk ramme og finansiering

Den økonomiske ramme på ca. 143 mia. skal både håndtere de nye forsvars- og sikkerhedspolitiske initiativer, der skal styrke dansk forsvar og sikkerhed, samt genopretningen af Forsvarets fundament.

mia. kr. 2023-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Økonomisk ramme	6,9	8,1	9,7	12,4	14,2	16,4	18,6	18,8	19,0	19,2	143,2

1. Ramme til nye forsvars- og sikkerhedspolitiske prioriteter

Der afsættes ca. 106 mia. kr. til nye forsvars- og sikkerhedspolitiske prioriteter, som vil styrke dansk forsvar og sikkerhed og være med til at opfylde to procentmålsætningen varigt senest i 2030. Konkrete initiativer aftales løbende i forligsperioden.

mia. kr. 2023-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Nye forsvars- og sikkerhedspolitiske initiativer	1,5	1,8	4,0	7,6	11,9	14,0	16,0	16,2	16,3	16,4	105,7

Note: Rammen omfatter udgifter til godkendte aktstykker på 0,6 mia. kr. i 2024 og 0,4 mia. kr. i 2025 og merudgifter til Den Europæiske Fredsfacilitet i 2024-2027 på ca. 0,2 mia. kr. årligt.

2. Håndtering af ophobede udfordringer i driften af Forsvaret

Der afsættes ca. 27 mia. kr. over en 10-årig periode til at styrke Forsvarets materiel, bygninger, IT og personel for at rette op på de ophobede udfordringer. Derudover skal beslutninger, der allerede er truffet på grund af den nye sikkerhedspolitiske situation, finansieres. Dette gælder blandt andet øgede udgifter i regi af NATO og EU.

mia. kr. 2023-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Håndtering af ophobede udfordringer	4,4	4,6	4,5	3,6	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	26,5

3. Nye investeringer til at videreføre Forsvaret på nuværende niveau

Der afsættes ca. 11 mia. kr. over en 10-årig periode til nødvendige investeringer på personel og materielområdet for at kunne videreføre Forsvarets enheder og kapaciteter i den nye sikkerhedspolitiske virkelighed, hvor det koster flere penge at drive det Forsvar, der er i dag.

mia. kr. 2023-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt

Nye investeringer til at videreføre Forsvaret	1,0	1,6	1,1	1,1	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	10,9

Note: ½ mia. håndteres i 2023.

Finansiering

Den samlede økonomiske ramme på ca. 143 mia. kr. i det nye forsvarsforlig finansieres af reservationen under Forsvarsministeriets eksisterende ramme til nye initiativer i den kommende forligsperiode samt under det finanspolitiske råderum og investeringsrammen.

Der hentes ca. 14 mia. kr. fra Forsvarsministeriets nuværende økonomiske ramme, der er afsat til at finansiere nye politiske prioriteringer i perioden 2024-2033. Disse midler bruges til at håndtere de ophobede udfordringer i driften af Forsvaret som led i genopretningen af Forsvarets fundament.

De resterende ca. 129 mia. kr. finansieres under det finanspolitiske råderum og investeringsrammen. Afskaffelsen af store bededag bidrager til råderummet og indgår som en del af finansieringen i hele perioden.

mia. kr. 2023-prisniveau	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	I alt
Reservation under Forsvarsministeriet	1,7	1,8	1,2	1,7	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	13,9
Finanspolitisk råderum og investeringsramme	5,2	6,3	8,5	10,7	12,9	15,1	17,3	17,6	17,8	18,0	129,3
Finansiering	6,9	8,1	9,7	12,4	14,2	16,4	18,6	18,8	19,0	19,2	143,2

Note: Differencer skyldes afrundinger.

Bilag 2. Forligsmode l og forsvarsforligets første delaftale

Forligsmode l og forsvarsforligets første delaftale – efterår 2023

Rammeforligets nærmere udmøntning drøftes og aftales ved løbende delaftaler.

Forligsmode l len skal ses i lyset af det kommende forsvarsforligs tiårige horisont. Den skal rumme forligets langsigtede planlægningshorisont og samtidig give fleksibilitet til, at der i forligsperioden løbende kan tages politisk stilling til nye behov og vilkår for dansk forsvar og sikkerhed, f.eks. som følge af ændringer i den sikkerhedspolitiske situation. Det kan også være nødvendigt grundet den teknologiske udvikling, der inden for få år kan ændre kamppladsens karakter og dermed Forsvarets operative behov. Endelig er NATO's forventninger og krav heller ikke statiske, og Danmark skal være i stand til at kunne omstille sig til nye forventninger fra vores allierede.

Forligsmode l len fordrer løbende analyse af og stillingtagen til udviklingen på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område. Der lægges derfor op til, at der i hver af forsvarsforligets delaftaler tages stilling til, hvilke elementer der fordrer nærmere analyser, samt hvilke elementer der skal træffes konkret investeringsbeslutning om her-og-nu. Analyserne skal tilvejebringe mere fyldestgørende beslutningsgrundlag mhp. evt. investeringsbeslutninger i senere delaftaler.

Forliget indebærer, at der i efteråret 2023 igangsættes forhandlinger om en første delaftale, hvor der:

- gives mandat til at igangsætte analyser, der skal styrke beslutningsgrundlaget til senere politisk stillingtagen til investeringer i kapaciteter og initiativer.
- kan træffes beslutning om tids- og kapacitetskritiske initiativer for opbygningen af forsvar mv.
- beslutt es rekrutterings-, fastholdelses- og uddannelses tiltag, der er centrale for at sikre Forsvarets opbygning.

Delaftalen skal sikre, at Forsvarsministeriets koncern kommer godt fra start og har forudsætninger for at opbygge forsvarsområdet jf. partiernes målsætninger om i højere grad at efterleve NATO's målsætninger, styrkemål og forventninger.

Forliget indebærer endvidere, at der i efteråret 2023 igangsættes forhandlinger om en konkret mode l for styrkelse af værnepligten.

Forliget indebærer samtidig, at et ekspertudvalg vil blive nedsat i efteråret 2023, der skal komme med anbefalinger til en veldrevet og effektiv organisation, så det danske forsvar får de bedste forudsætninger for at vokse i den kommende 10-årige forligsperiode.

Forliget indebærer endelig, at implementeringen af genopretning af Forsvarets økonomiske og organisatoriske fundamentet igangsættes. Heri indgår færdiggørelsen af uafsluttede initiativer fra tidligere forsvarsforlig. Forligskredsen vil træffe beslutning om en konkret plan for implementering i efteråret 2023, idet der tages hensyn til eksekvering og hurtig udmøntning for 2023 og 2024. Forberedelserne igangsættes derfor umiddelbart.

Det er afgørende at forudsætningerne for at opbygge Forsvaret er på plads før der træffes beslutning om konkrete kapaciteter. Regeringen vil derfor i forlængelse af beslutning om rekrutterings- fastholdelses- og uddannelses tiltag i efteråret 2023 forelægge en første plan for delaftaler for forligskredsen.

